

FURTUL ÎN SCOP DE FOLOSINȚĂ ÎN LEGEA ROMÂNĂ

Ion Rusu¹

Introducere

Furtul în scop de folosință face parte din grupul de infracțiuni prevăzut în primul capitol al Titlului II cu denumirea „Infracțiuni contra patrimoniului” din cadrul Părții speciale a Codului penal român.

Furtul în scop de folosință poate fi definit ca fiind fapta unei persoane de a sustrage un vehicul cu scopul de a-l folosi pe nedrept, precum și fapta persoanei de a folosi pe nedrept un terminal de comunicații al altuia sau de a folosi un terminal de comunicații racordat pe nedrept la rețea, dacă s-a produs o pagubă.

În esența sa, furtul în scop de folosință reprezintă o variantă asimilată a infracțiunii de furt simplu sau furt calificat.

1. Codul penal în vigoare în raport cu legea anterioară

Infracțiunea de furt în scop de folosință este prevăzută în modalitatea tip și în dispozițiile art. 208 alin. (4) C. pen. din 1969.

Între cele două incriminări există și unele elemente de deosebire asupra cărora vom insista în continuare.

Prima deosebire constă în faptul că în legea nouă legiuitorul a incriminat fapta într-un articol distinct, cu o denumire marginală specială, nu în textul infracțiunii de furt așa cum este menționată în legea veche.

A doua deosebire pe care o avem în vedere vizează obiectul material al infracțiunii, care în legea nouă în constituie atât un vehicul, precum și un terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, față de legea veche, în care obiectul material era reprezentat doar de un vehicul.

A treia deosebire constă în faptul că în legea nouă infracțiunea se va reține și în cazul furtului calificat, în timp ce în legea anterioară furtul în scop de folosință se putea reține numai în cazul modalității normative tip.

¹ Profesor universitar doctor.

Semnalăm, că există elemente de diferențiere și în ceea ce privește regimul sancționator, în legea nouă sancțiunea fiind cea prevăzută în art. 228 și 229 al căror limite speciale se reduc cu o treime, în timp ce în legea anterioară sancțiunea este închisoarea de la unu la 12 ani (infracțiunea fiind o modalitate asimilată modalității tip).

2. Elemente preexistente

Obiectul juridic al infracțiunii examinate îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial „a căror existență și dezvoltare sunt condiționate de menținerea situației de fapt a bunului, adică să fie vorba de o folosință a bunului de către proprietar, de posesor ori de detentorul de fapt al bunului”.

Obiectul material constă într-un vehicul sau un terminal de comunicații al altuia sau un terminal de comunicații racordat la o rețea.

Termenul de vehicul trebuie interpretat potrivit dispozițiilor O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare¹.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 6 pct. 35 din actul normativ menționat, prin vehicul se înțelege „sistemul mecanic care se deplasează pe drum, cu sau fără mijloace de autopropulsare, utilizat în mod curent pentru transportul de persoane și/sau bunuri ori pentru efectuarea de servicii sau lucrări”.

Subiect activ poate fi orice persoană fizică sau juridică care întrunește condițiile generale cerute de lege pentru a avea această calitate.

Participația penală este posibilă în toate formele sale.

Subiect pasiv poate fi orice persoană fizică sau juridică în posesia sau detenția căreia s-a aflat vehiculul sau persoana fizică ori juridică al cărei terminal de comunicații a fost folosit ori care are în proprietatea rețeaua la care s-a racordat fără drept, autorul.

Pentru existența infracțiunii condițiile de loc și timp nu au nicio relevanță.

3. Structura și conținutul juridic al infracțiunii

3.1. Situația premisă

Situația premisă constă în existența unui vehicul în stare de funcționare care se află în posesia sau detenția unei alte persoane, sau în existența unui terminal de comunicații care se află în stăpânirea de fapt a unei alte persoane fizice sau juridice, decât cea care comite infracțiunea.

¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 670 din 3 august 2006.

3.2. Conținutul constitutiv

3.2.1. Latura obiectivă

Latura obiectivă cuprinde elementul material, cerința esențială, urmarea imediată și legătura de cauzalitate.

Elementul material constă într-o acțiune de luare a unui vehicul din posesia sau deținea altuia, iar în modalitatea normativă asimilată modalității tip, constă în acțiunea de folosire a unui terminal de comunicații al altei persoane sau acțiunea de folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.

Acțiunea de luare a unui vehicul în scop de folosință se poate comite în „variantea furtului simplu, dacă, de exemplu, făptuitorul, profitând de faptul că posesorul acestuia a lăsat portiera deschisă și cheile în contact, pornește motorul și se deplasează cu autovehiculul, ori poate fi săvârșit într-un din împrejurările prevăzute în art. 229 alin. (1), când devine furt calificat” (I. Pascu, 2015, p. 360).

Apreciem că această infracțiune poate fi comisă și în împrejurările prevăzute în art. 229 alin. (2), lit. b) și c) C. pen., precum și în modalitatea prevăzută în art. 229 alin. (3) lit. e) C. pen.

În practica judiciară s-a decis că sustragerea de bunuri în scopul însușirii lor pe nedrept, precum și sustragerea unui vehicul cu scopul de a-l folosi pentru transportul acestor bunuri întrunește elementele constitutive a două infracțiuni de furt aflate în concurs¹.

Potrivit doctrinei, „dacă două persoane sustrag un autoturism în scopul de a-l folosi pe nedrept, nu se va reține săvârșirea faptei în coautorat, ci va exista un autorat pentru persoana care a condus autoturismul și complicitate materială sau morală concomitentă pentru celălalt participant” (M. Udriou, 2016, p. 215), iar în ipoteza în care „după folosirea vehiculului făptuitorul sustrage și anumite bunuri mobile din acesta sau părți componente ale vehiculului, se va reține concursul real între furtul de folosință și furtul săvârșit anterior” (M. Udriou, 2016, p. 215).

Apreciem că în eventualitatea în care autorul sustragerii vehiculului în scop de folosință, deteriorează mai mult sau mai puțin vehiculul, cu intenție, în sarcina acestuia se vor reține în concurs infracțiunea de furt în scop de folosință și infracțiunea de distrugere.

În modalitatea asimilată, acțiunea incriminată constă în folosirea fără drept al unui terminal de comunicații al altuia sau în folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, în ambele situații, dacă s-a produs o pagubă.

Folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia, presupune faptul că făptuitorul cunoaște că terminalul de comunicații (telefon fix sau mobil, computer, tabletă, fax etc.) este al altuia și el nu are dreptul să-l folosească.

¹ I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 2257/2006, disponibilă pe www.legalis.ro, în Mihail Udriou, *op. cit.*, p. 215.

Folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, presupune că „făptuitorul trebuie să dețină un terminal de comunicații și să se racordeze fără drept la rețeaua de comunicații a unui terț (de pildă, instalare a unui post telefonic fix la rețeaua de telefonie a unui abonat ce conduce la facturarea convorbirilor efectuate în contul abonatului)” (M. Udroi, 2016, p. 216).

În practica judiciară s-a decis că persoana care efectuează convorbiri telefonice la un post aparținând altuia, fără consimțământul acestuia, săvârșește infracțiunea de furt prin însușirea contravalorii impulsurilor consumate fără drept¹ sau că sustragerea de impulsuri electromagnetice purtătoare de informații sub forma propagării sunetelor, semnale ce sunt contorizate, deci au valoare economică, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de furt².

Cerințe esențiale presupun faptul că vehiculul sustras se afla în posesia sau detenția altei persoane, precum și aptitudinea acestui vehicul de a fi folosit, iar în ceea ce privește modalitatea asimilată, cerințele esențiale constau în faptul că terminalul de comunicații să aparțină altuia, să fie funcțional, iar rețeaua să fie funcțională.

Urmarea imediată constă în „trecerea folosinței vehiculului de la posesor sau detentor la făptuitor, iar în varianta folosirii fără drept a unui terminal de comunicații al altuia, urmarea imediată constă în trecerea folosinței terminalului la făptuitor de la posesor sau detentor” (I. Pascu, 2015, p. 360).

Într-o altă opinie se consideră că în cazul ipotezei de folosire fără drept a unui terminal de comunicații al altuia, urmarea imediată a faptei „trebuie să se obiectiveze în producerea unei pagube deținătorului de drept al terminalului de comunicații (spre exemplu, fapta unei persoane care pătrunde în locuința alteia și efectuează convorbiri telefonice la numere cu suprataxă, cauzând astfel uneori prejudicii importante)” (M. Udroi, 2016, p. 216), iar în cazul folosirii unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, urmarea imediată trebuie de asemenea să constea în producerea unei pagube administratorului sau proprietarului rețelei.

Legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei.

3.2.2. Latura subiectivă

Forma de vinovăție cu care se comite infracțiunea este *intenția directă*.

Cerințe esențiale. În cazul modalității tip, „latura subiectivă a infracțiunii de furt în scop de folosință va exista numai dacă acțiunea de luare re acest scop, iar nu însușirea vehiculului” (I. Pascu, 2015, p. 361), iar în cazul modalităților normative asimilate, folosirea terminalului de comunicații ori folosirea unui terminal de comunicații racordat la o rețea, să se realizeze *fără drept*.

¹ C.S.J., Secția penală, decizia nr. 2574/2002, disponibilă pe www.legalis.ro, în Mihail Udroi, *op. cit.*, p. 217.

² C.S.J., Secția penală, decizia nr. 1947/2003, disponibilă pe www.legalis.ro, în Mihail Udroi, *op. cit.*, p. 217.

4. Forme, modalități, sancțiuni

4.1. Forme

Actele de pregătire, deși posibile atât în modalitatea tip cât și în cele două asimilate, nu sunt pedepsite. Atunci când actele de pregătire sunt executate de către autor sunt absorbite în contribuția autorului la comiterea faptei, iar când sunt efectuate de o altă persoană, pot avea valoarea unor acte de complicitate anterioară, iar autorul s-a folosit de acestea.

Potrivit dispozițiilor art. 232 C. pen., *tentativa* se pedepsește.

Infrațiunea examinată se *consumă* în momentul în care acțiunea de luare a unui vehicul din posesia sau detenția unei alte persoane fizice sau juridice în scop de folosință, a fost finalizată, sau în momentul în care făptuitorul a folosit fără drept terminalul de comunicații al altuia ori a folosit un terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.

Epuizarea. În doctrina recentă se susține că „Acțiunea de luare a unui vehicul în scop de folosință pe nedrept ori de folosire a unui terminal de comunicații al altuia sau de folosire a unui terminal racordat fără drept la o rețea poate îmbrăca uneori forma unei activități continui sau a unei activități continuate. În aceste situații, elementul material al furtului în scop de folosință se prelungește după momentul consumării, amplificându-și urmările imediate, sau dacă fapta se repetă la scurte intervale cu aceeași rezoluție delictuoasă. Se consideră că, în aceste cazuri, este atins momentul epuizării odată cu încetarea actelor de prelungire a activității ilicite sau prin săvârșirea ultimei acțiuni din compunerea infrațiunii continuate de furt” (I. Pascu, 2015, p. 262).

4.2. Modalități

Infrațiunea examinată se prezintă într-o modalitate normativă simplă (tip), două modalități normative asimilate și mai multe modalități faptice.

Modalitatea normativă tip este prevăzută în dispozițiile art. 230 alin. (1) C. pen., și constă în furtul unui vehicul, comis în scopul de a-l folosi pe nedrept, iar modalitățile normative asimilate sunt prevăzute în dispozițiile art. 230 alin. (2) C. pen., și constau în folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia sau în folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.

4.3. Sancțiuni

Infrațiunea de furt în scop de folosință se sunt sancționate cu pedeapsa prevăzută de lege în art. 228 și 229 C. pen., după caz, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.

5. Explicații complementare

5.1. Legătura cu alte infracțiuni

Furtul în scop de folosință are legături cu infracțiunile de furt simplu, furt calificat și tâlhăria.

Astfel, „Pentru ca o faptă să fie încadrată în art. 230 C. pen., este necesar să se constate existența în activitatea concretă a făptuitorului a elementelor de structură proprii furtului simplu sau calificat, cu excepția bunului care face obiectul material al acțiunii de luare, acesta fiind precis determinat de norma de incriminare, varianta tip, putând consta numai într-un vehicul al altuia, iar scopul în care se realizează luarea acestuia este cel de a-l folosi pe nedrept. De asemenea, la furtul în scop de folosință, varianta asimilată, obiectul material îl formează un terminal de comunicații al altuia sau un terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă” (I. Pascu, 2015, p. 263).

5.2. Unele aspecte procesuale

De regulă judecata în primă instanță este de competența judecătorei în circumscripția căreia s-a comis infracțiunea; face excepție de la această regulă situația în care vehiculul sustras în scop de folosință are o valoare mai mare de 2.000.000 lei sau paguba pricinuită în cazul modalității asimilate este de asemenea mai mare de 2.000.000 lei, caz în care competența de judecată în primă instanță este tribunalul în circumscripția căruia s-a comis fapta.

În cazul în care subiectul activ are o anumită calitate (procuror, judecător, deputat, senator etc.), competența de judecată în primă instanță aparține curții de apel sau Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Urmărirea penală se efectuează de regulă de către organele de cercetare penală ale poliției judiciare sub supravegherea procurorului sau de către procuror, atunci când acesta dorește să instrumenteze personal dosarul ori când legea prevede obligativitatea efectuării urmăririi penale de către procuror, potrivit dispozițiilor art. 56 C. proc. pen.

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, însă împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Potrivit dispozițiilor art. art. 231 alin. (1) C. pen., furtul în scop de folosință comis între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui ori de către cel care locuiește împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de acesta, se pedepsesc numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

În toate împrejurările, împăcarea înlătură răspunderea penală.

6. Precedente legislative și situații tranzitorii

6.1. Precedente legislative

Infracțiunea de furt în scop de folosință nu era prevăzută în Codul penal de la 1864 și nici în Codul penal Carol al II-lea.

Așa cum am menționat și anterior în Codul penal din 1969 infracțiunea examinată era prevăzută în dispozițiile art. 208 alin. (4) într-o redactare în care obiect material era nominalizat de legiuitor ca fiind numai un vehicul.

6.2. Situații tranzitorii. Aplicarea legii penale mai favorabile

Având în vedere împrejurările concrete în care a fost comisă infracțiunea, în situații tranzitorii, de cele mai multe ori legea penală mai favorabilă va fi legea nouă.

Legea penală nouă va fi mai favorabilă și din perspectiva incidenței dispozițiilor art. 231 alin. (2) C. pen., potrivit căroră în cazul acestei infracțiuni împăcarea înlătură răspunderea penală.

Concluzii

În cadrul examinării am avut în vedere dispozițiile noii legi, care în raport cu legea anterioară a suferit câteva modificări.

Cele mai importante modificări vizează prevederea infracțiunii cu un titlu marginal, includerea în conținutul juridic a unui nou alineat prin care sunt sancționate folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia și folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a cauzat o pagubă. De asemenea, tot la acest capitol includem și regimul sancționator, care în legea nouă diferă, comiterea faptelor în cauză fiind sancționate cu pedeapsa prevăzută în art. 228 și art. 229, după caz, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.

Semnificativ este și faptul că infracțiunea în modalitatea sa tip, prevăzută în dispozițiile art. 230 alin. (1) care constă furtul unui vehicul spre al folosi pe nedrept, poate fi comis și în modalitățile prevăzute în art. 229 C. pen. (furt calificat).

Am insistat în examinarea acestor elemente de diferențiere pentru că în raport cu acestea se aplică legea penală mai favorabilă.

Într-o concluzie generală apreciem că incriminarea acestor fapte era necesară în actuale etapă, noua incriminare fiind evident superioară celei existente în legea anterioară [art. 208 alin. (4) din Codul penal din 1969].

Bibliografie

Codul penal.

Pascu, I., în George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori) - (2015). *Explicațiile noului Cod penal*. București. Ed. Universul Juridic.

I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 2257/2006, disponibilă pe www.legalis.ro.

Udroiu, M. *Drept penal. Partea specială, Sinteze și grile*. București. Ed. C.H.Beck.

C.S.J., Secția penală, decizia nr. 2574/2002, disponibilă pe www.legalis.ro.

C.S.J., Secția penală, decizia nr. 1947/2003, disponibilă pe www.legalis.ro.